

Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca Facultatea de Istorie și Filosofie
Școala Doctorală Istorie. Cultură. Civilizație

Teză de doctorat
Cultul Fecioarei Maria la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul
secolului al XX-lea. Imagini și simboluri
Rezumat

Coord. Prof. Univ. Dr.
Nicolae Bocșan

Drd. Buda Lavinia

2011

Cuprins

Argument	3
Cap. I Cercetările privind cultul marian. Aspecte teoretice	5
Cap. II Pelerinajele mariane	28
Cap. III Icoanele mariane	69
III. 1 Considerații generale	69
III. 2 Reguli de reprezentare	73
III. 3 Fecioara în pictura bisericească și în icoanele bisericesti	74
III. 4 Icoana în imaginarul religios	78
III. 5 Tipuri de icoane în funcție de destinație, tehnica utilizată, materialul folosit	81
III. 6 Centre de producție	84
III. 7 Impact și destinatari	89
III. 8 Modalități de răspândire a icoanelor	89
III. 9 Frumusețe sau urâțenie?	92
III. 10 Decadența icoanelor pe sticlă la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	95
III. 11 „Superstiții” asociate icoanelor	97
III. 12 Tipuri iconografice mariane	98
Cap. IV Reuniunile mariane	105
IV. 1 Scurt istoric al reuniunilor mariane	105
IV. 2 Organizare și statute	111
IV. 3 Ideea de Uniune Centrală	118
IV. 4 Congregațiile mariane	138
IV. 5 Ziua mamei și copilului	153
IV. 6 Concluzii	158
Cap.V Alte forme de pietate mariană	160
Cap. VI Concluzii	192
Bibliografie	210

Cuvinte cheie: Maria, peleinaj, devoțiune, reuniune mariană, cult marian, icoană, oza, greco-catolic, pietate, Transilvania

Fecioara Maria a fascinat de-a lungul timpului nu doar pe credincioși, ci și cercetători din diverse arii de expertiză. Obiect al venerației a generații întregi de credincioși Fecioara a generat diverse practici de pietate, care au cunoscut o permanentă atenție. Demersul nostru în studierea cultului marian și-a propus să scoată la lumină noi informații mai puțin vehiculate și să investigheze anumite practici devoționale care nu au constituit în ultima perioadă obiect de cercetare.

Teza și-a propus să identifice evoluția cultului Fecioarei Maria la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, prin inventarierea unor practici de pietate colectivă sau individuală, cum ar fi pelerinajele, reuniunile mariane, rozarul etc., care au luat amploare sau au fost introduse pentru prima dată în acest interval cronologic. Fiecare la rândul său din aceste forme de pietate ar putea constitui subiectul unei teze, abordarea lor împreună facilitează surprinderea modului în care acestea s-au condiționat reciproc și și-au influențat evoluția. Această perioadă constituie etapa de apogeu pentru pătrunderea și împământarea unor practici de pietate omano-catolică, în cadrul Bisericii greco-catolice din Transilvania.

Tema prezentei cercetări abordează așa cum am afirmat anterior cultul Fecioarei Maria în Biserica greco-catolică din Transilvania, și în particular își va concentra atenția asupra unor forme de pietate mariană, care se manifestă sau apar în perioada cronologică investigată. Alegerea acestui segment cronologic a fost determinată pe de o parte de abundența de informații datând din această perioadă, iar pe de altă parte de curiozitatea de a surprinde evoluția unor practici și în această perioadă. Spațiul geografic pe care ne-am concentrat atenția a fost Transilvania, un spațiu multiethnic și pluriconfesional, al interferențelor și influențelor reciproce, ce pot fi identificate cu ușurință și în materie de cult marian.

Primul capitol oferă o trecere în revistă a principalelor repere bibliografice care au abordat această temă. În același timp oferă și noi repere bibliografice pentru unele teme ce au fost mai puțin studiate, repere care au fost identificate prin cercetarea documentelor arhivistice și în cadrul articolelor din presa vremii.

Al doilea capitol dedicat pelerinajelor mariane face o analiză a practicilor de pelerinaj de la principalele sanctuare mariane din Transilvania. Pe baza documentației existente am încercat să identificăm care a fost istoria principalelor centre de pelerinaj, pentru a putea stabili care au fost motivele care au determinat creșterea numărului locurilor de pelerinaj în această perioadă.

În capitolul al treilea ne-am îndreptat atenția asupra modului în care icoanele care au lăcrimat au influențat pietatea populară. Fenomenul pelerinajului a determinat apariția icoanelor pe sticlă reprezentând icoana de la Nicula, care a devenit un veritabil pototip.

Al patrulea capitol abordează un subiect care a fost mai puțin cunoscut, anume reuniunile mariane. Am încercat să reconstituim istoricul reuniunilor mariane, punând de la informațiile genealogice oferite de arhive la care s-au adăugat articole de presă, și în puține cazuri și cărți editate chiar de reuniuni. Principala contribuție a acestei cercetări a fost tocmai aducerea în discuție a unui astfel de subiect, în speranța că cercetările ulterioare vor completa documentația lipsă și răspunde la întrebările rămase.

Al cincilea capitol a trebuit să umărească și alte forme de pietate mariană, deoarece acestea erau asociate cu pelerinajul și reuniunile mariane, omițându-le am fi trecut cu vederea sensul și semnificația cultului marian. În acest capitol am evidențiat procesul de latinizare pe care l-a suferit Biserica greco-catolică prin reluarea a o serie de practici devoționale de origine romano-catolică. Cercetarea acestor acte devoționale ne oferă o nouă perspectivă asupra modului în care anumite devoțiuni private au devenit oficiale prin recunoașterea lor de episcopi. În același timp constatăm și încurajarea unor devoțiuni de origine răsăriteană. Rozarul și Paraclisul au fost practicate în paralel, atât ca devoțiuni private, cât și ca devoțiuni publice.

În cadrul capitolului destinat concluziilor am insistat asupra interdependenței dintre diferitele practici devoționale mariane, asupra modului în care acestea au încercat să contribuie la renașterea sentimentului religios prin tentative de a oferi o alternativă oricărui credincios. Prin abordarea acestor devoțiuni am încercat să oferim o nouă perspectivă asupra cultului marian, cercetarea rămânând deschisă pentru noi abordări și investigații.